

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาลักษณะทัศนคติและสังคมของผู้ป่วยต้อหินชนิดเรื้อรัง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research)

1. เตรียมดำเนินการก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การเลือกประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เตรียมดำเนินการก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจาก บัณฑิตวิทยาลัย ถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลรามธิบดี โรงพยาบาลราชวิถี เพื่อขออนุมัติดำเนินการทำ Pilot Study และดำเนินการเก็บข้อมูล

การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือผู้ป่วยต้อหินชนิดเรื้อรังทั้งหมด โดยไม่รวม Low Tension Glaucoma

ประชากรตัวอย่าง (Population Sampled) คือผู้ป่วยต้อหินชนิดเรื้อรังที่มารับการรักษาที่จักษุคลินิก แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลรามธิบดี และ โรงพยาบาลราชวิถี ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2535 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2536

ตัวอย่าง (Samples) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัย จากจักษุแพทย์ว่าเป็นต้อหินชนิดเรื้อรัง โดยมีคุณสมบัติตามต่อไป

1. ได้รับการวินิจฉัยจากจักษุแพทย์ ว่าเป็นโรคต้อหินชนิดเรื้อรังมาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน
2. ไม่จำกัดเพศ อายุ
3. ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยทางจิตเวช และอยู่ระหว่างการรักษา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามผลกระทบทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ร่วมกับแบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 บางส่วนสำหรับวัดผลกระทบทางจิตใจ ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยต้อหินชนิดเรื้อรัง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระยะเวลาการเจ็บป่วย ฯลฯ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินผลกระทบทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและจากการทำ Pilot Study ในกลุ่มผู้ป่วยต้อหินชนิดเรื้อรัง ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลรามาธิบดี และโรงพยาบาลราชวิถี จำนวน 50 ราย เพื่อหาข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วยผลกระทบ 4 ด้านคือ

1. ด้านอาชีพ การทำงาน มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ
2. ด้านเศรษฐกิจ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ
3. ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว มีข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ
4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีข้อคำถาม 3 ข้อ

(รายละเอียดข้อคำถามดูในภาคผนวก)

ได้ข้อคำถามรวมทั้งหมด 15 ข้อ ในแต่ละข้อคำถามผู้ตอบจะเลือกเพียงคำตอบเดียวตามสภาพความเป็นจริง ลักษณะคำตอบแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. ใช่ หมายถึง มีปัญหานั้น ๆ
2. ไม่ใช่ หมายถึง ไม่มีปัญหานั้น ๆ

การคิดคะแนน

1. ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
2. ไม่ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน

นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ จิตวิทยา ทางสังคมสงเคราะห์ จำนวน 5 ท่าน เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่าน

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำ Pilot Study ในผู้ป่วยต่อหินชนิดเรื้อรังที่มารับบริการที่โรงพยาบาลรามารับผิดชอบไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ราย และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ด สัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2535) ซึ่งมีสูตรดังนี้ คือ (K.R.21)

$$r_{XX} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\bar{x}(n-\bar{x})}{nS_x^2} \right)$$

เมื่อ r_{XX} คือ สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
 n คือ จำนวนข้อในแบบสอบถาม
 $\bar{X}$ คือ มัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ของผู้ป่วยต่อหินชนิดเรื้อรังทั้งหมด
 $S^2 X$ คือ ความแปรปรวนของคะแนน ของผู้ป่วยต่อหินชนิดเรื้อรังทั้งหมด
 ได้ค่าความเชื่อมั่น = .8456 หลังจากให้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ หาค่าอำนาจจำแนกในแต่ละข้อของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t คือ ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
 $\bar{X}_H, \bar{X}_L$ คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ
 S_H^2, S_L^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ
 n_H, n_L คือ จำนวนผู้ป่วยต่อหินชนิดเรื้อรัง ในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามลำดับ
 (ล้วน สายยศ, อังคณา สายยศ, 2524)

ผลที่ได้สามารถยอมรับได้ในทางสถิติคือมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 1.87 ถึง 4.21 (รายละเอียดในภาคผนวก) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำแบบสอบถามไปทดสอบในกลุ่มประชากรปกติอีก จำนวน 100 ราย เพื่อลองหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการทดสอบได้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้

	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านอาชีพ การทำงาน	.25	.56
ด้านเศรษฐกิจ	.29	.59
ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว	.22	.56
ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	.13	.49

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อประเมินผลกระทบทางจิตใจ โดยใช้แบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 บางส่วนที่สอบถามถึง ภาวะจิตด้านความรู้สึกซึมเศร้า (Depression) จำนวน 13 ข้อ และความวิตกกังวล 10 ข้อ รวมกับข้อคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านใด จำนวน 7 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่เพิ่มเติมเข้ามาเพื่อความเป็นธรรมชาติของแบบสอบถาม โดยไม่ได้นำมาคิดเป็นคะแนนในด้านใดด้านหนึ่ง รวมเป็น 30 ข้อ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำไปทดสอบหาค่า Reliability ในกลุ่มผู้ป่วยต่อหินชนิดเรื้อรังที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย โดยใช้ Alpha-Coefficient (ประคอง กรรณสูตร, 2525) ได้ค่าความเชื่อมั่นในด้านความรู้สึกซึมเศร้าเท่ากับ 0.83 และด้านความวิตกกังวล เท่ากับ 0.87

ในการตอบแบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 นี้ ผู้ถูกทดสอบจะต้องตอบว่า อาการเหล่านั้นได้รับกวนเขามากน้อยเพียงใดในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา โดยคำตอบจะแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

0	ไม่เลย	หมายถึง	ผู้ตอบไม่มีความทุกข์ หรือปัญหาเกี่ยวกับอาการนี้เลย
1	เล็กน้อย	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนี้น้อยบ้าง แต่ไม่สม่ำเสมอและเป็นจำนวนน้อย
2	ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนี้ค่อนข้างสม่ำเสมอและเป็นจำนวนพอประมาณ ไม่รุนแรงนัก
3	ค่อนข้างมาก	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนี้สม่ำเสมอและมีจำนวนพอประมาณ ไปจนถึงมาก
4	มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบมีความทุกข์เกี่ยวกับอาการนี้อย่างมากทั้งความถี่และความรุนแรง

การคิดคะแนน

นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน โดยตัดข้อที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านใด ๆ

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับการอนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาล เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยเข้าพบผู้ป่วยเพื่อแนะนำตนเอง และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ป่วยเพื่อให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกราย
3. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ได้รับการรักษาที่จักษุคลินิกแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลรามารัษีดี และโรงพยาบาลราชวิถี แห่งละ 30 ราย โดย

วันจันทร์ เวลา 13.00 ถึง 16.00 น. เก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

วันพฤหัสบดี เวลา 12.00 ถึง 14.00 น. เก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลรามารัษีดี

เวลา 14.30 ถึง 16.00 น. เก็บข้อมูลที่โรงพยาบาลราชวิถี

ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2535 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2536

4. ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยต่อหินชนิดเรื้อรัง มาดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 1 มาศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลโดยการคำนวณหาค่าความถี่ร้อยละ
2. ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. นำแบบสัมภาษณ์ในส่วนที่ 3 มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. นำแบบสัมภาษณ์แต่ละฉบับมาลงรหัสในแบบรายการ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^{xx} (Statistical package for Social Science - Version X) คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานคือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. Unpaired t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
3. F-test ใช้ทดสอบความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป
4. Scheffe 's method of multiple comparision ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ เมื่อพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย หลังจากทดสอบความแปรปรวนแล้ว

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อสะดวกในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ดังนี้

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าคะแนนเฉลี่ย
SD	หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาค่า t-distribution
F	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาค่า F-distribution
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ .05
**	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ .01
***	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ .001